

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Завтур Віктор Андрійович ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ ЩОДО НЕДОПУЩЕННЯ ПОВТОРНОЇ ТА ВТОРИННОЇ ВІКТИМІЗАЦІЇ ПОТЕРПІЛИХ ВІД СЕКСУАЛЬНОГО НАСИЛЬСТВА: ОКРЕМІ АСПЕКТИ В КОНТЕКСТІ РІШЕННЯ ЄСПЛ У СПРАВІ «Х. ПРОТИ КІПРУ».....	565
Мурзановська Аліна Владиславівна ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	568
Пожар Вадим Георгійович РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ СТАНДАРТІВ ДОПУСТИМОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....	571
Підгородинська Анастасія Вікторівна ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ СУДОВИХ РІШЕНЬ	575
Сидорчук Владислав Васильович УМОВИ ВИЗНАННЯ ОСОБИ ПОТЕРПІЛОЮ	579
Стародубов Сергій Вікторович ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ В ПОРЯДКУ СТ. 615 КПК УКРАЇНИ	582
Степаненко Андрій Сергійович ЦИФРОВІ (ЕЛЕКТРОННІ) ДОКАЗИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ: ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ВИКЛИКИ	584
Стоянов Микола Михайлович ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ВІДКРИТТЯ МАТЕРІАЛІВ ІНШІЙ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В СВІТЛІ СУЧАСНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	588
Федчун Наталія Олександрівна ПРОФАЙЛІНГ У МЕДІА	590
Цитряк Віктор Ярославович ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	592
Аблов Іван Євгенійович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПІДСУДНОСТІ ТА ПІДСЛІДНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ.....	595
Бабій Світлана Володимирівна ЩОДО ДОТРИМАННЯ ЗАБОРОНИ ДВІЧІ ПРИТЯГУВАТИ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОДНЕ Й ТЕ САМЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ДО ОСОБИ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ	598
Грама Олександр Олександрович ЩОДО ВИДІЛЕННЯ ПРАВА НА РЕАБІЛІТАЦІЮ ЯК ОКРЕМОГО ІНСТИТУТУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	601
Гуменюк Аліна Сергіївна ДОПУСТИМІСТЬ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ДОКТРИНАЛЬНІ ПІДХОДИ ...	603
Дядюк Юрій Олегович РОЛЬ ПРОКУРОРА У ЗБИРАННІ ТА ПЕРЕВІРЦІ ДОКАЗІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ	607
Жовтан Олександр Володимирович ОКРЕМІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДМОВИ ВІД ЗАХИСНИКА В ПОРЯДКУ СТАТТІ 54 КПК УКРАЇНИ	609
Кіміліченко Сергій Олегович КОНТРОЛЬ І ФІКСАЦІЯ РОЗМОВ ЯК МЕТОД ОТРИМАННЯ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	612
Кіміліченко Христина Юріївна ДО ПИТАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ...	615

2. Цитряк В. Я. Інфраструктура підкупу у сфері публічної службової діяльності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 6. С.194-196. URL: http://lsej.org.ua/6_2015/55.pdf

Ключові слова: корупція, хабарництво, підкуп, службові злочини, інфраструктура.

Keywords: corruption, bribery, bribe, official crimes, infrastructure.

Аблов Іван Євгенійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПІДСУДНОСТІ ТА ПІДСЛІДНОСТІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ВЧИНЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ

Повномасштабне вторгнення до нашої країни викликало безліч змін в усіх площинах суспільного життя, в тому числі, й у сфері кримінально-правової охорони прав та інтересів держави і громадян, як в матеріальному, так і в процесуальному аспектах. Чинне законодавство, як і діяльність відповідних державних органів, правоохоронних зокрема, було змушене досить швидко адаптуватися з урахуванням особливостей воєнного стану та життя в умовах конфлікту. Окремі складнощі організаційно-правового характеру виникли, серед іншого, в питанні підслідності кримінальних правопорушень, вчинених військовослужбовцями.

Першочергово, особливість даного виду кримінально караних діянь полягає в їх особливому спеціальному суб'єкті кримінального правопорушення. Відомо, що чинне кримінальне законодавство під суб'єктом кримінального правопорушення розуміє «фізичну осудну особу, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого настає кримінальна відповідальність» (ст. 18 КК України) [1].

За загальноприйнятим підходом, ознаки суб'єкта кримінального правопорушення поділяються на загальні і додаткові. Так, «загальними ознаками є осудність, вік і вчинення кримінального правопорушення фізичною особою. Ці ознаки є обов'язковими для всіх складів кримінальних правопорушень і відсутність хоча б однієї з них означає відсутність у діянні особи складу такого діяння» [2, с. 14]. Додаткові ознаки суб'єкта визнаються факультативними не для посягання, а для загального поняття суб'єкта кримінального правопорушення, адже, якщо конкретна норма передбачає наявність специфічних ознак складу, вони стають обов'язковими. Військовослужбовець як суб'єкт кримінального правопорушення наділений такими специфічними ознаками, що визначає останнього як спеціальний.

Поняття військовослужбовця міститься у Положенні про проходження громадянами України військової служби у Збройних силах України [3] та Законі

України «Про військовий обов'язок і військову службу», де визначається як «як громадян України, іноземець та особа без громадянства, який проходить військову службу у Збройних Силах України» [4].

Встановлено, що кримінальні правопорушення проти встановленого порядку проходження військової служби, які передбачені статтями 407-409 КК України, фактично підслідні тому ж органу, що й усі військові кримінальні правопорушення, за винятком статті 422 КК України. Так, відповідно до ст. 216 ч. 4 п. 3 КПК України слідчі органів державного бюро розслідувань здійснюють досудове розслідування кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), крім кримінальних правопорушень, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України.

У свою чергу, поняття підсудності трактується як «сукупність специфічних характеристик кримінального провадження, яка визначає певний судовий орган, на який покладається обов'язок розгляду даного провадження у першій інстанції» [5].

Відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства встановлено такі види підсудності:

- територіальна, яка визначається місцем скоєння кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 32 КПК України);
- персональна, яка визначається суб'єктом скоєння кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 32 КПК України);
- інстанційна, яка визначається процесуальною стадією судового розгляду кримінального провадження (ст. 33 КПК України);
- за зв'язком проваджень, яка визначається необхідністю об'єднання декількох проваджень (ст. 217, 334 КПК України) [6].

У науковій літературі поняття підсудності трактується як «сукупність юридично значимих ознак кримінального провадження з урахуванням чого кримінальний процесуальний закон визначає суд і склад цього суду, які правомочні здійснювати його судовий розгляд» [7].

У сучасних умовах складнощі викликають питання територіальної підсудності. Першочергово це пов'язано з тим, що досить поширеними є ситуації, коли військовослужбовець вчинив кримінальне правопорушення в одному регіоні (наприклад, самовільне залишення служби), а військова частина, до якої відноситься даний військовослужбовець знаходиться в іншому регіоні. У випадках сукупності вчинених діянь військовослужбовцем, які були вчинені на різних територіях, що викликає складнощі як підслідності, так і підсудності.

Окрім того, судові вирішення досліджуваної категорії кримінальних правопорушень викликає потребу у додатковій спеціалізації суддів. У цьому аспекті варто згадати Законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо запровадження спеціалізації суддів з розгляду військових кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» [8], яким передбача-

ється запровадження в місцевих загальних та апеляційних судах спеціалізації суддів зі здійснення кримінального провадження у справах про військові кримінальні правопорушення, кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Вбачається за необхідне уніфікувати питання реалізації підсудності, в першу чергу, територіальної щодо розгляду кримінальних проваджень щодо кримінальних правопорушень, вчинених військовослужбовцями, надання можливості на етапі досудового розслідування відповідним слідчим органам звертатися до слідчого судді за місцем провадження розслідування, що досить часто не відповідає місцю територіальної підсудності.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Коржанський М. Й. Кримінальне право і законодавство України : загальна частина : курс лекцій. К. : Атіка, 2001. 432 с.
3. Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних силах України : Указ Президента від 10 грудня 2008 року № 1153/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#Text>
4. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 березня 1992 року № 2232-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 27, ст. 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#top>
5. Кримінальний процес : підручник/ О. В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін.; за заг. ред. О. В. Капліна, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#top>
7. Сердюк В. В. Юрисдикція судів України за спеціалізацією: монографія. К.: Прецедент, 2005. 192 с.
8. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо запровадження спеціалізації суддів з розгляду військових кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку : Проект Закону України № 10301 від 29.11.2023 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43315>

Ключові слова: підсудність, підслідність кримінального правопорушення, воєнний стан.

Keywords: jurisdiction, criminal prosecution, martial law.